

INTENTIEVERKLARING DUURZAAM GIETWATER WESTLAND

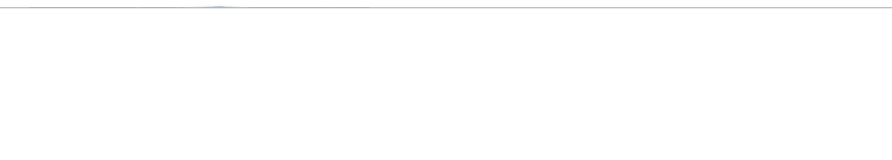
Datum: 17 januari 2023

Versie: 2.0.

.....

Mevr. J. Baljeu
Gedeputeerde
provincie Zuid-Holland

Dhr. M.R. Ferwerda
Wethouder
gemeente Westland

Dhr. R. Egas
Hoogheemraad
Hoogheemraadschap Delfland

Voorzitter Westland
Glastuinbouw Nederland

1. Doel intentieverklaring

- 1.1 Partijen hebben de intentie om in een gezamenlijk proces bij te dragen aan een duurzame gietwatervoorziening voor de glastuinbouw in het Westland.
- 1.2 De eerstvolgende stap in dit proces is het opstellen van een routekaart duurzaam gietwater.
- 1.3 In dit proces willen de partijen zoveel mogelijk rekening houden met elkaars belangen, in de wetenschap dat deze belangen op onderdelen tegenstrijdig kunnen en zullen zijn.
- 1.4 Vanuit die gedachte is er behoefte om met elkaar de intenties, belangen en aandachtspunten met betrekking tot dit proces, op korte en lange termijn, te expliciteren.
- 1.5 Deze intenties geven richting en vormen de uitgangspunten voor het opstellen van een routekaart om te komen tot een duurzame gietwatervoorziening.

2. Context van de inhoudelijke opgave

- 2.1 De Randstad, en in het bijzonder het Zuidwestelijke deel, heeft voldoende zoetwater nodig en wordt leefbaar gehouden door een uitgekiend en robuust oppervlaktewater systeembeheer.
- 2.2 Intensiever gebruik van de Zuidwestelijke Randstad (meer inwoners, toenemende verstedelijking en grotere economische bedrijvigheid) en klimaatverandering leiden ertoe dat delen van het huidige watersysteem kwetsbaar en niet duurzaam zijn en de risico's toenemen voor verschillende functies zoals wonen, werken, recreëren en natuur.
- 2.3 Zoetwatervoorziening en waterbeheer staan onder druk door een verdergaande verstedelijking, klimaatverandering met als gevolg extreme neerslag en droogte, stijging van de zeespiegel, lagere rivierafvoeren en bodemdaling en verzilting van grondwater en oppervlaktewater. Tendensen zijn dat zoetwater steeds schaarser wordt, een watervraag die toeneemt en de kans op wateroverlast die toeneemt. Dit raakt meerdere sectoren, zoals drinkwatervoorziening, glastuinbouw, industrie, waterbeheer en daarmee alle inwoners van de provincie Zuid-Holland.
- 2.4 De glastuinbouwsector is van grote economische waarde voor de Randstad, provincie Zuid-Holland en verschillende gemeenten in deze provincie, waaronder de gemeente Westland.
- 2.5 Voldoende, goed, natriumarm gietwater is een essentiële productiefactor voor de glastuinbouw, enerzijds voor een optimaal teeltresultaat en anderzijds om aan de milieuvoorschriften te voldoen in het kader van het realiseren van nagenoeg nul emissie van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen.
- 2.6 Partijen onderschrijven het effect van klimaatverandering op het neerslagpatroon en de neerslagintensiteit in Nederland. Het onregelmatiger worden van het neerslagpatroon heeft effect op de betrouwbaarheid en afhankelijkheid van de huidige gietwatervoorziening en daarmee neemt de behoefte aan een betrouwbare aanvullende bron voor goed gietwater toe.
- 2.7 Over de afgelopen twee decennia is het gebruik van grondwater als (giet)waterbron toegenomen.
- 2.8 De Kaderrichtlijn water (2000) en de Grondwaterrichtlijn (2006), zoals geïmplementeerd via het Besluit Kwaliteitseisen Monitoring Water (BKMW 2009), vormen het (Europees) juridisch kader, waarbinnen overheden de juridische verplichting hebben om o.a. een "goede toestand" van grond- en

oppervlaktewaterlichamen te realiseren en achteruitgang van de toestand te voorkomen en om inbreng van verontreinigende stoffen in het grondwater te voorkomen en beperken (beginsel van *'prevent & limit'*).

- 2.9 De Europese Commissie zal in 2022/23 voorstellen doen voor herziening van de richtlijn stedelijk afvalwater, herziening van de kaderrichtlijn mariene strategie en actualisatie van de stoffenlijsten van de richtlijn milieukwaliteitseisen water.
- 2.10 Vanuit alle partijen is er behoefte om op het gebied van circulariteit te innoveren en stappen te maken richting de toekomst. Elke partij heeft, op haar manier, impact op circulariteit van het watersysteem in het Westland.

3. De inhoudelijke opgave en aanpak

- 3.1 In het Westland gebruikt de glastuinbouw grondwater vanuit het eerste watervoerende pakket. Na omgekeerde osmose wordt momenteel ongeveer de helft ervan (het concentraat ofwel brijn) geïnfiltreerd in het tweede watervoerende pakket. Mede hierdoor bestaan de volgende opgaven in het gebied:
 - 3.1.1 Beperken van bodemdaling, vooral in het gebied rondom De Lier. Duurzame en circulaire doelstellingen met betrekking tot grondwatergebruik.
 - 3.1.2 Het in goede toestand brengen of behouden van grond- en oppervlaktewater. De Kader Richtlijn Water (KRW) stelt dat het beïnvloeden van oppervlakte- en grondwaterlichamen, zowel op kwalitatief als kwantitatief vlak, voorkomen en beperkt moet worden. Dit betreft (niet limitatief) o.a. verzilting en het inbrengen van bodemvreemde stoffen.
 - 3.1.3 Duurzame en circulaire doelstellingen met betrekking tot het watersysteem.
- 3.2 Partijen onderkennen dat de stap naar een meer duurzame gietwatervoorziening urgent is en hebben de ambitie om de gietwatervoorziening te verduurzamen in de periode 2022-2035. In de routekaart staat opgenomen hoe stapsgewijs invulling kan worden gegeven aan deze transitie die meerdere jaren zal bestrijken.
- 3.3 Partijen beschouwen het verduurzamen van gietwatervoorzieningen vanuit een integrale en bredere context om daarmee ook bij te dragen aan een toekomstbestendig watersysteem in het Westland en aan elkaars duurzaamheids- en circulariteitsdoelen enerzijds en waterveiligheid anderzijds. Dat omvat het vergroten van veiligheid en het beperken van overlast bij piekmomenten van overschot of tekort. Derhalve ontstaat meer draagvlak en financiële middelen om de opgave aan te pakken.
- 3.4 Partijen kunnen ieder afzonderlijk bijdragen aan een meer robuust watersysteem waarin in tijden van te veel (bijvoorbeeld bij piekbuien) of te weinig water (in tijden van droogte) hun assets en/of beleid kunnen bijdragen aan duurzame oplossingen.
- 3.5 Partijen willen bijdragen aan de opgave om te komen tot een toekomstbestendig watersysteem met voldoende en schoon water voor wonen, werken, recreëren en de natuur in het Westland.
- 3.6 Partijen onderkennen dat de opgave voor goed en duurzaam gietwater onderdeel is van een bredere opgave van modernisering en verduurzaming in de glastuinbouw.

4. Intenties: proces en afspraken

- 4.1 Partijen onderschrijven doel, context, opgave en aanpak, zoals hiervoor omschreven.

- 4.2 Partijen hebben gezamenlijk de intentie om meer duurzame oplossingen te vinden. Hiervoor wordt de implementatie van verschillende alternatieven voor gietwatervoorziening op o.a. uitvoerbaarheid, kwaliteit, duurzaamheid, betaalbaarheid en leveringsgarantie beoordeeld waarbij variaties in het gebied en in de watervraag in acht worden genomen.
- 4.3 Partijen hebben de intentie om de benodigde inzet van menskracht en middelen, relevante kennis en informatie te leveren. Partijen benutten hierbij lopende kennisprogramma's, ook indien niet alle partijen aan een dergelijk programma deelnemen. Partijen benutten waar mogelijk financieringsbronnen van derden, zoals het Deltafonds. De partijen zorgen ervoor dat voor de periode dat er gewerkt wordt aan de routekaart er een actieve en constructieve betrokkenheid is van één ambtenaar (hierna te noemen 'toekomstmaker') per partij. Deze toekomstmaker is minimaal gemiddeld 4 uur per week beschikbaar om bijdragen te leveren aan het ontwikkelen van de routekaart.
- 4.4 Partijen bespreken bestuurlijk de voortgang ieder kwartaal in een daarvoor apart te organiseren bestuurlijk overleg.
- 4.5 Partijen onderkennen diverse belangen en aandachtspunten, die van belang zijn bij het opstellen van de routekaart. Deze belangen en aandachtspunten zijn in bijlage 1 bij deze intentieverklaring toegelicht.
- 4.6 Partijen erkennen de noodzaak en zijn – gezamenlijk – verantwoordelijk om het belang van een duurzame gietwatervoorziening helder en begrijpelijk inzichtelijk te maken voor inwoners en ondernemers in de regio. Hierbij zijn alle partijen open en transparant gedurende alle fases van dit project richting de omgeving.
- 4.7 De routekaart bevat in ieder geval de volgende onderdelen:
- A. Een gezamenlijke informatiebasis (*joint fact finding*) in relatie tot de opgave. Deze bestaat in ieder geval uit:
- Gezamenlijk geaccepteerde informatie over vraag en aanbod van (grond-, oppervlakte-, leiding-, giet-)water in relatie tot verschillende functies (waaronder tuinbouw) in het Westland;
 - Integrale afweging van alle kenmerken van de alternatieven gedifferentieerd per gebied, wat inhoudt dat de voorkeursoplossing per gebied kan verschillen;
 - Gebruik van bestaande onderzoeken en adviezen voor het zoveel mogelijk specificeren van de mate van duurzaamheid van zowel het onttrekken als het lozen van waterstromen.
- Deze gezamenlijke informatiebasis draagt bij aan een gedeelde manier van kijken, denken en werken van de partijen en daarmee aan (het gevoel van) rechtvaardiging van het werken aan voorliggende opgave.
- B. Mogelijk verschillende scenario's die meerdere routes beschrijven met (samenhangende) oplossingsrichtingen, waardoor duidelijk wordt welk pad gelopen wordt als één of meerdere oplossingsrichtingen niet of niet tijdig gerealiseerd kan worden, maar waarmee wel het einddoel wordt gehaald.
- C. Oplossingsrichtingen bevatten activiteiten die nodig zijn om oplossingsrichtingen te realiseren, mijlpalen, rollen en wie bijdragen aan (vervolg)activiteiten. Per voorgestelde oplossing bevat deze ook risico's en richtingen voor de kostenverdelingen om verkeerde verwachtingen bij de stap naar realisatie te voorkomen. Bij een transitie als deze moet geaccepteerd worden dat niet alle risico's zijn te beheersen.
- D. Gezamenlijk communicatieplan met daarin wat, wanneer en hoe over de inhoud wordt gecommuniceerd. Uitgangspunt is dat alle betrokken partijen

dezelfde informatie communiceren en wanneer dat afwijkt met instemming van anderen dit doen.

- 4.8 Het streven is om de routekaart in Q4 2022 op te leveren en bestuurlijk vast te leggen.
- 4.9 Met instemmingen van de partijen kunnen nieuwe partijen toetreden tot deze intentieovereenkomst.

Bijlage 1: Belangen en aandachtspunten

Belangen en aandachtspunten gemeente Westland

Voor de gemeente Westland is het van belang dat:

- I. De continuïteit van de gietwatervoorziening gewaarborgd wordt.
- II. Een gezonde en veilige leefomgeving gewaarborgd wordt. Voor de gietwatervoorziening betekent dit onder andere dat deze niet bijdraagt aan bodemdaling en verzilting en niet strijdig is met de KRW richtlijnen, BAL en Omgevingswet.
- III. De gemeente wil dat de glastuinbouw in de regio voorop blijft lopen op het gebied van duurzame innovatie, ook in de gietwatervoorziening.
- IV. De gemeente is bevoegd gezag voor het afwegen en eventueel verlenen van maatwerk voor brijnlozingen, als uitzondering voor het verbod op lozingen zoals beschreven in het Activiteitenbesluit.
- V. Staat voor een sterk tuinbouwcluster in het Westland, vanuit ondernemerschap en kennishouders. De gemeente heeft er belang bij dat dit gewaarborgd wordt.

Belangen en aandachtspunten Provincie Zuid Holland

Voor de Provincie Zuid-Holland is het van belang dat:

- I. De provincie strategisch grondwaterbeheerder is en hiermee zorgt voor het halen van de grondwater doelen. In het regionaal waterprogramma staan deze doelen vastgelegd en zijn daarmee kaderstellend aan het bevoegd gezag (waterschap). Zij kan met het oog op bescherming van de grondwaterkwaliteit nadere (instructie)regels stellen in de omgevingsverordening, waarbij in dit verband uitwerking van het in de KRW opgenomen verbod op rechtstreekse lozing van verontreinigende stoffen in het grondwater van belang is.
- II. De provincie dient het belang van de KRW te borgen en de richtlijn uit te voeren.
- III. De provincie is bevoegd gezag voor grondwateronttrekkingen ten behoeve van de openbare drinkwatervoorziening en industriële toepassingen van meer dan 150.000 m³ p/j, en voor open bodemenergiesystemen.
- IV. De provincie wordt het bevoegd gezag voor hergebruik van (gezuiverd) effluent op grond van de nieuwe EU-verordening minimumeisen voor hergebruik van water.
- V. De provincie ziet de kansen voor een circulair watersysteem en wil via dit project die integrale circulariteit stimuleren/ een impuls geven.
- VI. Staat voor een sterk tuinbouwcluster in het Westland, vanuit ondernemerschap en kennishouders. De provincie heeft er een belang bij dat dit gewaarborgd wordt.
- III. De provincie – als gebiedsautoriteit voor het landelijke gebied – neemt het voortouw om het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) te realiseren. De provincie werkt samen met de andere overheden en maatschappelijke partijen de maatregelen uit in gebiedsprocessen om de doelen uit het NPLG te realiseren.

Belangen en aandachtspunten Hoogheemraadschap Delfland

Voor het Hoogheemraadschap van Delfland is het van belang dat:

- I. Het waterschap is watersysteembeheerder waaronder kwantiteits- en kwaliteitsbeheer van oppervlaktewater valt en ook grondwaterbeheer.
- II. Zij is bevoegd gezag voor grondwateronttrekkingen die niet onder bevoegdheid van Rijk of provincie vallen. Het waterschap is verantwoordelijk voor de registratie van de onttrokken volumes per vergunning van deze grondwateronttrekkingen.

- III. Het waterschap wil grondwater duurzaam beheren (beleidsnota Grondwater van Delfland). Grondwater mag wel worden benut maar onomkeerbare of schadelijke activiteiten moeten worden voorkomen zodat men in de toekomst ook over een gezond grondwatersysteem kan beschikken:
 - a. De waarden van het grondwatersysteem worden beschermd. Anders gezegd: de aanwezige voorraad zoet grondwater moet behouden blijven.
 - b. Bij andere (potentiële) functies van of in het grondwatersysteem vervult het hoogheemraadschap een adviserende rol. Voorbeelden van dergelijke functies zijn bodemenergiesystemen, natuur, funderingen of ondergrondse infrastructuur zoals kabels en leidingen, tunnels en parkeerkelders.
 - c. Het grondwatersysteem wordt doelmatig gebruikt. Alternatieven worden in beeld gebracht (andere bronnen van water, maar bijvoorbeeld ook een alternatieve bouw- of aanlegwijze) en grondwater wordt niet meer verbruikt dan noodzakelijk.
 - d. Het hoogheemraadschap staat positief tegenover het gebruik van (nieuwe) mogelijkheden van het duurzaam benutten van het grondwatersysteem (bijvoorbeeld toepassing van ondergrondse waterberging of opslag van hemelwater).
- IV. Het waterschap wil als maatschappelijk verantwoordelijke overheid en als bevoegd gezag voor de bovengenoemde grondwateronttrekkingen bijdragen aan het verminderen van bodemdaling, brijnlozingen en de verzilting in het gebied
- V. Oplossingsrichtingen of het stoppen of verminderen van de grondwateronttrekkingen kunnen gevolgen hebben op de beschikbaarheid van zoet (oppervlakte)water en de waterkwaliteit. Het waterschap heeft een belang dit te waarborgen.
- VI. Het waterschap heeft vanuit duurzaamheidsoogpunt ambities om het hergebruik van het zoetwater dat in het gebied aanwezig is zo hoogwaardig mogelijk te benutten en her te gebruiken.

Belangen en aandachtspunten Glastuinbouw Nederland

Voor Glastuinbouw Nederland (GTNL) is het van belang dat:

- I. GTNL is drager van de belangen van een significant deel (ca. 80%) van de tuinders in het Westland.
- II. GTNL heeft belang bij een gietwatervoorziening die op een betrouwbare wijze voldoende kwalitatief goed gietwater levert tegen bedrijfseconomisch verantwoorde kosten. Leveringszekerheid van betaalbaar kwalitatief goed gietwater is een belangrijke productiefactor voor de gewassen en is belangrijk voor het behalen van de milieudoelstellingen op het vlak van emissiebeperking van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen.
- III. De kwaliteit van gietwater (voornamelijk laag natriumgehalte ($< 0,1 \text{ mmol/l} = 2,3 \text{ mg/l}$) en risico plantenziektes en ongewenste stoffen beperkt) is een vereiste bij het ontwerpen van een nieuwe gietwater voorziening.
- IV. GTNL heeft er belang bij dat een alternatieve gietwaterbron betaalbaar is voor de sector.
- V. GTNL ziet kansen om deze opgave te combineren met mee-koppelkansen op het gebied van circulariteit. Deze opgave vraagt volgens GTNL een integrale aanpak waarbij de verschillende koppelkansen worden benut.
- VI. Het belang van GTNL is dat er een objectieve, integrale afweging tussen alle voor- en nadelen van alle opties voor gietwatervoorziening plaatsvindt. Hierbij de benadering insteken vanuit de verduurzaming van de gietwatervoorziening op basis van people,

planet, profit. Bij de afweging van de voor- en nadelen moet voor het bepalen van de effecten rekening gehouden worden met:

- a. de autonome processen van bodemdaling, verzilting van grond- en oppervlaktewater en andere milieueffecten
- b. de verhouding van het effect dat een optie voor gietwatervoorziening heeft t.o.v. die autonome processen
- c. de (verhouding tot de) effecten die door andere sectoren of activiteiten worden veroorzaakt
- d. de inspanningen die voor andere sectoren of activiteiten worden gedaan.